

VIII DEFINICIÓ

Un epifenomen és el que se sobreafegeix a un fenomen.

La patafísica —l'etimologia d'aquest mot s'ha d'escriure ἐπι (μετὰ τὰ φυσικά), i l'ortografia real, *'patafísica*, precedit d'un apòstrof, a fi d'evitar un fàcil joc de paraules—¹² és la ciència del que se sobreafegeix a la metafísica, al seu interior o bé al seu exterior, estenent-se tan lluny més enllà d'aquesta com aquesta més enllà de la física. I com que l'epifenomen és sovint l'accident, la patafísica serà sobretot la ciència del que és particular, encara que molts diguin que la ciència s'ha d'ocupar del que és general. La patafísica estudiarà les lleis que regeixen les excepcions i explicarà l'univers suplementari d'aquest d'aquí; o, sense tanta ambició, descriurà un univers que podem veure i que potser hem de veure en comptes del tradicional, ja que les lleis de l'univers tradicional que alguns s'han pensat que havien descobert també són correlacions d'excepcions, si bé més freqüents, en tot cas fets accidentals que, en reduir-se a excepcions poc excepcionals, ni tan sols tenen l'atractiu de la singularitat.

DEFINICIÓ: la patafísica és la ciència de les solucions imaginàries que atribueix simbòlicament als lineaments les propietats dels objectes descrits per la seva virtualitat.

La ciència actual es basa en el principi de la inducció: la majoria dels homes han vist molt sovint que un fenomen en precedeix o en segueix un altre, i en treuen la conclusió que serà sempre així. En primer lloc, això tan sols és exacte molt sovint, depèn

del punt de vista i es codifica segons la comoditat..., i encara! En comptes d'enunciar la llei de la caiguda dels cossos cap a un centre, ¿oi que és preferible la llei de l'ascensió del buit cap a una perifèria, prenent el buit com a unitat de no-densitat, hipòtesi molt menys arbitrària que l'elecció de la unitat concreta de densitat positiva *aigua*?

Ja que fins i tot aquest cos és un postulat i un punt de vista dels sentits de la multitud, i, per tal que, si no la seva naturalesa, almenys les seves qualitats no variïn massa, cal postular que la talla dels homes es mantindrà sempre si fa no fa constant i mútuament igual. El consens universal és a hores d'ara un prejudici ben miraculós i incompreensible. ¿Per què tothom afirma que la forma d'un rellotge és rodona, cosa que és palesament falsa, ja que de perfil se li veu una figura rectangular estreta, el·líptica de tres quarts, i per què dimonis sols ens hem de fixar en la seva forma en el moment de mirar l'hora? Potser amb el pretext de la utilitat. Però el mateix nen que dibuixa el rellotge rodó dibuixa també la casa quadrada, segons la façana, i això evidentment sense cap raó; ja que gairebé mai, si no és al camp, no veu cap edifici aïllat, i en un carrer fins i tot les façanes tenen l'aparença de trapezis molt oblics.

Cal, doncs, admetre inevitablement que la multitud (incloent-hi els nens petits i les dones) és massa curta de gambals per a entendre les figures el·líptiques i que els seus membres es posen d'acord en el consens dit universal perquè tan sols perceben les corbes que tenen un sol focus; al capdavant, és més fàcil coincidir en un punt que en dos. Es comuniquen i s'equilibren per la part exterior dels seus ventres, tangencialment. Ara bé, fins i tot la multitud s'ha assabentat que l'univers *veritable* és fet d'el·lipses, i els burgesos també conserven el vi en bótes i no pas en cilindres.

Per tal de no abandonar, fent digressions, l'exemple habitual de l'aigua, meditem, respecte a això, el que l'ànima de la multitud diu irreverentment dels adeptes de la ciència patafísica en la frase següent:

IX

EN FAUSTROLL MÉS PETIT QUE EN FAUSTROLL

*A William Crookes.*¹³

«Altres bojos repetien sense parar que un era alhora més gran i més petit que ell mateix, i publicaven un gran nombre de bajanades per l'estil com si fossin descobriments útils.»

Le Talisman d'Oromane

El doctor Faustroll (si se'ns permet parlar d'experiències personals) un dia va voler ser més petit que ell mateix i va decidir explorar un dels elements a fi d'examinar quines pertorbacions comportaria, en les seves relacions recíproques, aquesta diferència de grandària.

Va triar la substància que normalment és líquida, incolora, incompressible i horitzontal en petites quantitats; de superfície corba, de profunditat blava i amb les vores animades per un moviment de vaivé quan està escampada; que, segons Aristòtil, és de naturalesa pesant, com la terra; enemiga del foc i renaixent d'aquest quan se la descompon, amb explosió; que es vaporitza a cent graus, temperatura que determina el foc, i, en estat sòlid,

flota sobre ella mateixa: l'aigua, és clar! I havent-se reduït, com a paradigma de petitesa, a la mida clàssica d'un viró, va viatjar per la fulla d'una col, sense prestar atenció als altres virons, companys seus, i a l'aspecte engrandit de totes les coses, fins que no es va trobar amb l'Aigua.

Era una bola, el doble d'alta que ell; a través de la seva transparència, les parets de l'univers li semblaven gegantines, i la seva pròpia imatge, obscurament reflectida pel mirall de les fulles, augmentada a l'estatura que acabava de deixar. Va donar un copet a l'esfera, com quan truquem a una porta: l'ull desorbitat de vidre malleable, «adaptant-se» com un ull viu, es va tornar prèsbita, es va allargar pel seu diàmetre horitzontal fins a la miopia ovoide, i amb aquesta elàstica inèrcia va empènyer en Faustroll i va esdevenir un altre cop esfèric.

El doctor va fer rodolar a passets, no pas sense grans esforços, el globus de cristall fins a un globus veí, lliscant pels rails dels nervis de la col; un cop van ser ben a prop, les dues esferes es van aspirar mútuament fins a esfilegar-se, i el globus nou, d'un volum doble, es va balancejar plàcidament davant en Faustroll.

Amb la punta de la botina, el doctor va donar un copet a l'aspecte inesperat de l'element: va ressonar una explosió, formidable de fragments i de soroll, després de projectar-se tot al voltant esferes noves i minúscules, dotades de la duresa seca del diamant, que van rodolar aquí i allà per l'arena verda, cadascuna d'elles arrossegant a sota la imatge del punt tangent de l'univers que formava segons la projecció de l'esfera i engrandint el seu fabulós centre.

A sota de tot, la clorofil·la, com un banc de peixos verds, seguia els seus corrents coneguts pels canals subterranis de la col...